

ЕКОЛОГІЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ: ОБҐРУНТУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПОЛЯ

ECOLOGY OF SPEECH COMMUNICATION IN THE DIGITAL SPACE: SUBSTANTIATING THE RESEARCH FIELD

Мельницький Є.О.,

orcid.org/0009-0005-1816-8842

аспірант кафедри прикладної лінгвістики

Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

Девіцька А.І.,

orcid.org/0000-0002-7575-5390

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри прикладної лінгвістики

Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

У цій статті обґрунтовано статус екології мовленнєвої комунікації в цифровому просторі як окремого об'єкта та самостійного напрямку лінгвістичних досліджень. На основі екологічної парадигми в мовознавстві в дослідженні доведено, що цифрове комунікативне середовище функціонує як цілісна екосистема. Її сталість залежить від динамічної рівноваги між екологічними мовленнєвими практиками, що створюють комунікативний комфорт і кооперацію, та антиекологічними практиками, які цей баланс руйнують, зокрема мовленнєвою агресією, мовою ворожнечі, токсичністю, тролінгом і комунікативним шумом. Теоретичним підґрунтям цієї предметної області слугують три взаємодоповнювальні наукові традиції: фундаментальна екологія мови та еколінгвістика (від концепції Е. Гаугена до дискурс-аналізу А. Стіббе), медіаекологія (М. Маклюен, Н. Постман), а також інтернет-лінгвістика в поєднанні з аналізом комп'ютерно-опосередкованого дискурсу (Д. Крістал, С. Герінг). Окрему увагу приділено новітнім емпіричним дослідженням онлайн-токсичності, контрмовлення й цифрового добробуту, а також вітчизняним розвідкам з мовної екології та мережевої агресії. Аналіз фахової літератури засвідчує ключову теоретичну проблему: попри докладний опис мовної специфіки мережевого спілкування та алгоритмів виявлення токсичного контенту, у сучасному науковому дискурсі відсутня інтегративна еколого-аксіологічна модель, що дала б змогу цілісно оцінювати якість комунікативного середовища та його сталість. З огляду на це у статті визначено поняття екології мовленнєвої комунікації в цифровому просторі та окреслено два полюси її категорійного апарату: екологічний (комфорт, кооперація, гармонізувальне мовлення) й антиекологічний (агресія, токсичність, маніпуляція, шум). Крім того, сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання, гіпотезу, методологію, а також теоретичне і практичне значення дисертаційного дослідження. Запропонований підхід інтегрує розрізнені емпіричні дані в єдину ціннісно орієнтовану дослідницьку програму, що забезпечує системний аналіз, вимірювання та підвищення якості цифрової комунікації.

Ключові слова: еколінгвістика; екологія мовленнєвої комунікації; цифровий простір; мовленнєва агресія; токсичність; комунікативний комфорт; цифровий добробут.

The article substantiates the status of the ecology of speech communication in the digital space as a distinct object and an independent direction of linguistic research. Drawing on the ecological paradigm in linguistics, the study demonstrates that the digital communicative environment functions as an integral ecosystem. Its sustainability depends on a dynamic balance between ecological speech practices, which foster communicative comfort and cooperation, and anti-ecological practices, which destroy this balance – verbal aggression, hate speech, toxicity, trolling, and communicative noise. The theoretical foundation of this subject area comprises three complementary scholarly traditions: foundational language ecology and ecolinguistics (from E. Haugen's concept to A. Stibbe's discourse analysis), media ecology (M. McLuhan, N. Postman), and internet linguistics combined with computer-mediated discourse analysis (D. Crystal, S. Herring). Particular attention is paid to recent empirical research on online toxicity, counter-speech, and digital well-being, as well as to Ukrainian studies of language ecology and networked aggression. The analysis of the scholarly literature reveals a key theoretical problem: despite detailed descriptions of the linguistic specificity of networked communication and of algorithms for detecting toxic content, contemporary scholarship lacks an integrative ecological-axiological model that would make it possible to assess holistically the quality of the communicative environment and its sustainability. On this basis, the article defines the notion of the ecology of speech communication in the digital space and outlines the two poles of its conceptual apparatus: the ecological pole (comfort, cooperation, harmonizing speech) and the anti-ecological pole (aggression, toxicity, manipulation, noise). In addition, it formulates the aim, object, subject, tasks, hypothesis, and methodology, as well as the theoretical and practical significance of the doctoral study. The proposed approach integrates scattered empirical data into a single value-oriented research programme that ensures the systematic analysis, measurement, and enhancement of the quality of digital communication.

Key words: ecolinguistics; ecology of speech communication; digital space; verbal aggression; toxicity; communicative comfort; digital well-being.

Постановка проблеми. За останні два десятиліття цифрове середовище стало головним простором мовленнєвої взаємодії. Соціальні мережі, месенджери та платформи для спільної роботи перетворилися на звичне тло повсякденного спілкування. Ідеться не просто про зміну каналу. Змінюються самі умови, у яких народжується й поширюється висловлювання: його швидкість і охоплення, міра анонімності, здатність зберігатися та поєднувати різні семіотичні коди. Так цифровий вимір набув рис окремого комунікативного середовища з власними закономірностями й викликами.

Як і будь-яка екосистема, комунікативний простір може забруднюватися й занепадати. За всіх своїх можливостей для взаємодії цифрове середовище водночас породжує загрози для якості самого дискурсу. Йому дедалі більше шкодять мовленнєва агресія, кібербулінг і тролінг, цілеспрямована дезінформація та постійний комунікативний шум. Ці явища варто розглядати не як поодинокі випадки, а як самовідтворювані патерни: вони системно підривають і безпеку, і результативність спілкування, а водночас б'ють по психологічному добробуту учасників. Потреба осмислити таке «комунікативне забруднення» й знайти способи протидії йому і живить екологічний погляд на мову. У цій парадигмі цифровий простір постає як складна екосистема, життєздатність якої залежить від збереження рівноваги та сталості.

Саме цей ракурс і визначає актуальність дисертаційного дослідження *«Екологія мовленнєвої комунікації в цифровому просторі»*. Звернення до такої проблематики продиктоване не лише суспільним запитом на безпечне й взаємоповажне спілкування. Воно закриває й давню теоретичну прогалину, пропонуючи спільну систему координат, у якій розрізнені спостереження лінгвістів складаються в цілісне, ціннісно орієнтоване розуміння цифрового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Витоки екологічного підходу до мови традиційно пов'язують з Айнаром Гаугеном. У 1972 році він увів у обіг поняття «екології мови», визначивши її як вивчення взаємодії між мовною системою та її середовищем [1, с. 325]. Ця запозичена з біології метафора означала помітний концептуальний зсув: увага мовознавства перемістилася з абстрактної, вирваної з контексту системи на мову як живу, ситуативну практику, укорінену в соціальне й природне тло.

Інший, доповнювальний напрям запропонував Майкл Голлідей. Він показав, як сама мова

вибудовує наше ставлення до світу, а вже цей світогляд здатен жити гармонійний розвиток або, навпаки, екологічну деградацію довкілля [2, с. 65]. З часом обидва імпульси викристалізувалися в окрему галузь, еколінгвістику. Її теоретичне ядро впорядкувала фундаментальна антологія А. Філла та П. Мюльгойзлера [3, с. 1], а також лінгвоекоелогічні студії самого П. Мюльгойзлера [4].

У межах цієї традиції окремо виділяють напрям, який називають *лінгвоекоелогією* (або екологією мовлення). Його увага перенесена з природного довкілля на «здоров'я» самого комунікативного простору: на культуру спілкування, на те, як мовленнєві практики псуються чи відновлюються. За такого погляду агресивне чи маніпулятивне висловлювання постає формою забруднення, а конструктивне й гармонійне спілкування стає цінним екологічним ресурсом. Так вимальовується виразний аксіологічний вимір із власною шкалою цінностей і антицінностей. Саме ця система координат є центральною для нашого дослідження.

В українському мовознавстві цей оцінний підхід розвивався під назвою *мовної екології* (або екології слова). Вагомий внесок у його становлення зробила Олександра Сербенська: вона запропонувала розуміти екологію мови значно ширше, ніж традиційну культуру мовлення. Разом із М. Білоус дослідниця уклала словник-довідник *«Екологія українського слова»*, де суржик, недбалі запозичення та загальне огрублення спілкування прямо названо забрудненням мовного середовища [5, с. 17; 6, с. 7]. Алла Радю, зі свого боку, систематизувала завдання та специфіку мовної екології як цілісної екоцентричної парадигми [7, с. 191]. Цей вітчизняний доробок і слугує опорою для нашої дисертації.

Нині еколінгвістика швидко розширюється. Помітно вплинула на неї концепція А. Стіббе про «історії, якими ми живемо» [8, с. 19]: дослідник запропонував оцінювати дискурс, відносячи його (з погляду певної екософії) до корисного, амбівалентного чи деструктивного, а згодом розгорнув цю ідею в теорію еконаративу [9]. Г. Пенц та А. Філл дають ґрунтовний огляд історії та сьогодення галузі [10, с. 232], тоді як «нова еколінгвістика» С. Каулі йде далі: переосмислює мову як ситуативну дію й прямо звертається до технологічно насичених середовищ [11, с. 405; 12, с. 109]. Масштаб напрацювань підсумовує *«Routledge Handbook of Ecolinguistics»* [13], а найновіші огляди фіксують різкий сплеск інтересу до екологічного дискурс-аналізу [14, с. 50]. Однак тут

виразно проступає парадокс: попри очевидну життєздатність парадигми, її інструментарій досі рідко застосовують до повсякденної цифрової комунікації.

Друге джерело для запропонованого поля, медіаекологія, вивчає, як комунікаційні технології формують середовища, а ті вже впливають на сприйняття, мислення й дискурс. Ще класичні праці М. Маклюєна [15, с. 7] та Н. Постмана [16, с. 3] переконливо показали: медіум ніколи не буває нейтральним провідником, а працює як цілісний простір, здатний перебудувати сенсорну й соціальну рівновагу користувачів. Перенесена на сучасність, ця теза відкриває новий статус цифрових платформ: вони не пасивні носії мовлення, а радше активні екосистеми. Їхня внутрішня архітектура (алгоритмічне ранжування, віральність, заохочення стислості, анонімність) і вирішує, які моделі мовленнєвої поведінки візьмуть гору, а які поступово зійдуть нанівець.

Перше системне осмислення мовної специфіки цього середовища належить Девіду Крісталу. Він описав інтернет-комунікацію як новий різновид мовлення з власними регістрами й нормами [17, с. 26] і запропонував виокремити *інтернет-лінгвістику* в самостійну дисципліну [18, с. 1]. Паралельно Сьюзан Герінг розробила методологію *аналізу комп'ютерно-опосередкованого дискурсу* (CMDA) для емпіричного вивчення мережевої взаємодії, а згодом описала розвиток галузі як зміну кількох «хвиль»: від формальних описів мережевої мови до соціально орієнтованих студій ідентичності та спільнот і, зрештою, до новітніх критичних і мультимодальних підходів [19; 20]. Витворений так інструментарій і стає надійною опорою для нашого екологічного дослідження цифрового мовлення.

Емпіричних досліджень явищ, які потребують осмислення з позицій екології цифрового мовлення, нині стає дедалі більше. Систематичні огляди показують, що мережева мова ворожнечі перетворилася на всепроникну, структурно вкорінену рису соціальних платформ і найчастіше діє як дискурс проти осіб чи груп за ознаками раси, релігії, статі або сексуальної орієнтації [21]. Масштабні кросплатформні аналізи, своєю чергою, засвідчують надзвичайну стійкість токсичних патернів: вони не прив'язані до жодного окремого майданчика, а відтворюються в різних мережах і в різні періоди [22, с. 582]. Лінгвістично орієнтовані праці розкривають, якими мовними засобами реалізується ця токсичність: расистські епітети, дегуманізувальні метафори, негативні стереотипи [23, с. 79].

Показово, що ці явища дедалі частіше трактують саме як загрозу «здоров'ю» цифрових спільнот і психологічному добробуту користувачів. До того ж засоби протидії їм мають суто комунікативну природу. Наприклад, дослідження колективної громадянської модерації підтверджують дієвість стратегій контрмовлення (*counter-speech*): зусиллями звичайних користувачів вони помітно знижують рівень ненависті, токсичності чи екстремізму й натомість заохочують конструктивний обмін думками [24, с. 1]. Праці з цифрової регуляції емоцій показують прямий зв'язок між приборканням токсичної взаємодії, загальним онлайн-добробутом і плеканням увічливості в реальному часі [25, с. 1]. Загалом властива цій літературі лексика «здоров'я», «рівноваги», «сталості», «добробуту» суголосна екологічній рамці нашого дослідження.

Розробляють цю проблематику й в українському мовознавстві. М. Малишева запропонувала типологію мережевого дискурсу як різновиду електронного [26, с. 71] і зробила лінгвопрагматичний аналіз проявів вербальної агресії в ньому [27, с. 2]. Л. Швелідзе зіставила кооперативні й конфліктні комунікативні стратегії, окремо спинившись на тролінгу серед українсько- та англomовних користувачів соцмереж [28, с. 5]. Н. Кухар упорядкувала наявні підходи до вивчення вербальної агресії та мови ворожнечі в медійному просторі [29, с. 87]. Нарешті, Г. Морараш простежила вплив інтернет-комунікації на мовну норму та загальну культуру українського мовлення [30]. Разом узяті, ці праці переконливо свідчать, що екологічний підхід доречний і для аналізу вітчизняного цифрового простору.

Попри значний доробок, наявні напрями досліджень лишаються роз'єднаними. Еколінгвістика й досі зосереджена переважно на природоохоронному дискурсі та збереженні зникаючих мов, а цифрове комунікативне середовище тримається на периферії її уваги. Інтернет-лінгвістика та CMDA дуже точно описують форми й функції онлайн-мовлення, але не дають йому виразного ціннісного, екологічного прочитання. Емпіричні студії токсичності успішно виявляють і класифікують шкідливий контент, проте їм бракує інтегративної лінгвістичної теорії, яка осмислила б комунікативний простір як цілісну екосистему. Отже, наразі гостро бракує об'єднавчої еколого-аксіологічної рамки для оцінювання *якості та сталості мовленнєвої комунікації в цифровому вимірі*. Розробка такої концептуальної бази і є головним завданням нашої дисертації.

Постановка завдання. Мета дисертаційного дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці методологічних засад екології мовленнєвої комунікації в цифровому просторі. Досягнення цієї мети передбачає опис ключових категорій дисципліни, виявлення чинників впливу на комунікативне середовище, а також розробку стратегій його подальшої реабілітації.

Об'єктом дослідження є мовленнєва комунікація в цифровому просторі, що реалізується як комп'ютерно-опосередкована взаємодія в соціальних мережах, месенджерах, просторах для коментування та на інших комунікативних платформах.

Предметом дослідження є екологічні параметри цифрової комунікації, зокрема мовні й прагматичні чинники, що визначають «здоров'я», комфорт і сталість комунікативного середовища, а також мовленнєві практики його забруднення або відновлення.

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

- систематизувати екологічну парадигму в мовознавстві та суміжні галузі медіаекології й інтернет-лінгвістики й визначити їхню релевантність для цифрової комунікації;
- визначити поняття екології мовленнєвої комунікації в цифровому просторі та розробити його термінологічний апарат;
- побудувати типологію екологічних і антиекологічних явищ цифрової комунікації, протиставивши комунікативний комфорт і кооперацію мовленнєвій агресії, токсичності та комунікативному шуму;
- розробити методологію екологічного аналізу цифрового дискурсу, що поєднує якісний дискурс-аналіз із корпусними та комп'ютерними методами;
- окреслити стратегії комунікативної гігієни та «реабілітації», здатні посилити сталість цифрового комунікативного середовища.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що цифрове комунікативне середовище функціонує як цілісна екосистема. Її сталість залежить від динамічної рівноваги між екологічними мовленнєвими практиками, що забезпечують комунікативний комфорт і кооперацію, та антиекологічними явищами, які руйнують цей баланс. З огляду на це якість цифрової комунікації можна об'єктивно проаналізувати, виміряти та цілеспрямовано поліпшити за допомогою відповідних мовних засобів.

Виклад основного матеріалу. Дослідження спирається на міждисциплінарний підхід. Його

теоретичну основу становить поєднання екологічної парадигми в мовознавстві [1, с. 325; 3, с. 1; 8, с. 19] з концепціями медіаекології [15, с. 7; 16, с. 3] та інтернет-лінгвістики [18, с. 1]. Головним робочим інструментом є аналіз комп'ютерно-опосередкованого дискурсу [19; 20]; його доповнюють критичний дискурс-аналіз (щоб вловити маркери влади чи ідеології в токсичному спілкуванні) і методи лінгвістичної прагматики для вивчення кооперації, увічливості та агресії. Емпірична частина будується на поєднанні якісного дискурс-аналізу відібраних цифрових взаємодій із кількісним корпусним аналізом; де це доречно, залучається комп'ютерна класифікація токсичності й тональності в дусі сучасних масштабних підходів до онлайн-дискурсу [22, с. 582]. Таке поєднання методів дає змогу і глибоко тлумачити окремі висловлювання, і бачити стійкі повторювані патерни на рівні всього середовища.

На цій основі екологію мовленнєвої комунікації в цифровому просторі можна визначити як галузь еколінгвістики, яка розглядає цифрове комунікативне середовище як цілісну екосистему, вивчає чинники, що підтримують або підривають її «здоров'я», і мовні засоби збереження та відновлення рівноваги. Її засадничі категорії розходяться на два протилежні полюси. Екологічний полюс охоплює комунікативний комфорт, кооперацію, емпатію, увічливість і гармонізувальне мовлення, тобто ресурси, що роблять середовище життєздатним і сприятливим для взаємодії. Антиекологічний полюс об'єднує мовленнєву агресію, мову ворожнечі, токсичність, маніпуляцію та комунікативний шум, тобто форми системного «забруднення», яке виснажує цей простір. Проміжними, опосередкувальними поняттями тут є комунікативна ніша, комунікативна гігієна, сталість і цифровий добробут.

Запропонована модель формує цілісну дослідницьку програму, а не просто фіксує набір розрізнених спостережень. Вона дає змогу перечитати емпіричні дані про онлайн-токсичність [21; 22, с. 582; 23, с. 79] як прояви деградації середовища, а практики контрмовлення й регуляції емоцій [24, с. 1; 25, с. 1] трактує як інструменти його відновлення. Так обидва явища вкладаються в єдину оцінну шкалу комунікативних цінностей.

Наукова новизна дослідження в тому, що екологію мовленнєвої комунікації в цифровому просторі тут уперше концептуалізовано як цілісне предметне поле, розроблено її термінологічний апарат і вибудовано розгорнуту типологію екологічних та антиекологічних явищ цифрової взаємодії. **Теоретичне значення** роботи полягає

в розширенні екологічної парадигми на комп'ютерно-опосередковану комунікацію та в наведенні містків між еколінгвістикою, інтернет-лінгвістикою і студіями цифрової токсичності. **Практична цінність** результатів полягає в тому, що їх можна застосувати для формування засад комунікативної гігієни, для оновлення освітніх програм із медіаграмотності та культури мовлення, а також для вдосконалення політики модерації платформ і проектування сталих комунікативних екосистем.

Висновки. Цифровізація спілкування витворила нове комунікативне середовище, яке може розвиватися гармонійно, а може й поступово занепадати. Екологічна парадигма в мовознавстві, медіаекологія та інтернет-лінгвістика разом дають

надійне теоретичне підґрунтя для його вивчення, а сучасні емпіричні дослідження токсичності й цифрового добробуту забезпечують потрібну джерельну базу. Екологія мовленнєвої комунікації в цифровому вимірі зводить ці ресурси в єдине ціннісно орієнтоване поле, у якому якість і сталість онлайн-взаємодії постають не лише об'єктом опису, а й практичною метою. Подальші розвідки ми пов'яжемо із системним емпіричним аналізом екологічних і антиекологічних практик на різних платформах і в різних мовах, з удосконаленням способів вимірювати комунікативне «здоров'я» та з розробкою дієвих стратегій мовленнєвої гігієни для окремих користувачів, спільнот та інституцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Haugen E. The Ecology of Language. Stanford : Stanford University Press, 1972. 366 p.
2. Halliday M.A.K. New ways of meaning: The challenge to applied linguistics. *Thirty Years of Linguistic Evolution: Studies in Honour of René Dirven* / ed. by M. Pütz. Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins, 1992. P. 59–95.
3. The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology and Environment / ed. by A. Fill, P. Mühlhäusler. London : Continuum, 2001. 305 p.
4. Mühlhäusler P. Linguistic Ecology: Language Change and Linguistic Imperialism in the Pacific Region. London : Routledge, 1996. 396 p.
5. Сербенська О. Сучасна українська термінографія і проблеми екології мови. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2002. № 453. С. 17–20.
6. Сербенська О.А., Білоус М.П. Екологія українського слова : практичний словничок-довідник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 57 с.
7. Радю А. Мовна екологія: напрями та проблеми дослідження. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2013. Вип. 27. С. 191–195. DOI: 10.18372/2520-6818.27.7871.
8. Stibbe A. Ecolinguistics: Language, Ecology and the Stories We Live By. 2nd ed. London : Routledge, 2021. 247 p.
9. Stibbe A. Econarrative: Ethics, Ecology, and the Search for New Narratives to Live By. London : Bloomsbury, 2024. 288 p.
10. Penz H., Fill A. Ecolinguistics: History, today, and tomorrow. *Journal of World Languages*. 2022. Vol. 8. № 2. P. 232–253. DOI: 10.1515/jwl-2022-0008.
11. Cowley S.J. Ecolinguistics reunited: Rewilding the territory. *Journal of World Languages*. 2022. Vol. 7. № 3. P. 405–427. DOI: 10.1515/jwl-2021-0025.
12. Zheng D., Cowley S.J., Nuesser M. The new ecolinguistics: Learning as languaging with digital technologies. *Frontiers of Digital Education*. 2024. Vol. 1. № 1. P. 109–119. DOI: 10.1007/s44366-024-0026-7.
13. The Routledge Handbook of Ecolinguistics / ed. by A.F. Fill, H. Penz. New York : Routledge, 2018. 458 p.
14. Wan Abdul Halim W.F.S. A systematic literature review on ecological discourse analysis (2014–2023). *Journal of World Languages*. 2025. Vol. 11. № 1. P. 50–74. DOI: 10.1515/jwl-2024-0034.
15. McLuhan M. Understanding Media: The Extensions of Man. New York : McGraw-Hill, 1964. 359 p.
16. Postman N. Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in the Age of Show Business. New York : Viking, 1985. 182 p.
17. Crystal D. Language and the Internet. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 318 p.
18. Crystal D. Internet Linguistics: A Student Guide. London : Routledge, 2011. 179 p.
19. Herring S.C. Computer-mediated discourse analysis: An approach to researching online behavior. *Designing for Virtual Communities in the Service of Learning* / eds. S.A. Barab, R. Kling, J.H. Gray. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. P. 338–376.
20. Herring S.C. The coevolution of computer-mediated communication and computer-mediated discourse analysis. *Analyzing Digital Discourse: New Insights and Future Directions* / eds. P. Bou-Franch, P. Garcés-Conejos Blitvich. Cham : Palgrave Macmillan, 2019. P. 25–67. DOI: 10.1007/978-3-319-92663-6_2.
21. Internet, social media and online hate speech. Systematic review / S.A. Castaño-Pulgarín et al. *Aggression and Violent Behavior*. 2021. Vol. 58. Art. 101608. DOI: 10.1016/j.avb.2021.101608.

22. Persistent interaction patterns across social media platforms and over time / M. Avale et al. *Nature*. 2024. Vol. 628. P. 582–589. DOI: 10.1038/s41586-024-07229-y.
23. Guillén-Nieto V. Hate Speech: Linguistic Perspectives. Berlin ; Boston : De Gruyter Mouton, 2023. 190 p. DOI: 10.1515/9783110672619.
24. Collective moderation of hate, toxicity, and extremity in online discussions / J. Lasser et al. *PNAS Nexus*. 2025. Vol. 4. № 11. Art. pgaf369. DOI: 10.1093/pnasnexus/pgaf369.
25. Queuing for Civility: Regulating Emotions and Reducing Toxicity in Digital Discourse : preprint / A. Verma et al. arXiv, 2025. URL: <https://arxiv.org/abs/2509.00696> (дата звернення: 11.07.2026).
26. Малишева М. Мережевий дискурс як різновид електронного дискурсу. *Вісник Одеського національного університету. Філологія*. 2022. Т. 27. Вип. 2(26). С. 68–74.
27. Малишева М.Г. Вербальна агресія в мережевому дискурсі: лінгвопрагматичний аспект : дис. ... д-ра філософії : 035 Філологія ; Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. Одеса, 2024. 248 с.
28. Швелідзе Л.Д. Мовні засоби реалізації комунікативних стратегій у дискурсі соціальних мереж (на матеріалі української й англійської мов) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 ; Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2021. 240 с.
29. Кухар Н. Проблема вербальної агресії в сучасному мовознавчому дискурсі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2024. Вип. 39. С. 87–96. DOI: 10.31652/2521-1307-2024-39-08.
30. Морараш Г.В. Вплив інтернет-дискурсу на формування мовної норми в сучасній українській мові. *Вісник гуманітарних наук*. 2024. № 2. DOI: 10.5281/zenodo.14565995.

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 16.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.08.2026